

Warszawa, dnia 19 grudnia 2016 r.

Poz. 2072

USTAWA

z dnia 30 listopada 2016 r.

o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym

DZIAŁ I

Organizacja Trybunału Konstytucyjnego

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Trybunał Konstytucyjny, zwany dalej „Trybunałem”, jest organem władzy sądowniczej powołanym w celu wykonywania kompetencji określonych w Konstytucji i ustawach.

Art. 2. Siedzibą Trybunału jest m.st. Warszawa.

Art. 3. W skład Trybunału wchodzi piętnastu sędziów.

Art. 4. Odrębna ustawa określa:

- 1) sposób nawiązania, zakres i zasady ustania stosunku służbowego sędziego Trybunału;
- 2) prawa i obowiązki sędziego Trybunału;
- 3) sprawy immunitetu i nietykalności osobistej oraz zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego Trybunału;
- 4) prawa i obowiązki sędziego Trybunału w stanie spoczynku.

Rozdział 2

Organy Trybunału

Art. 5. Organami Trybunału są:

- 1) Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału, zwane dalej „Zgromadzeniem Ogólnym”;
- 2) Prezes Trybunału.

Art. 6. 1. Zgromadzenie Ogólne tworzą urzędujący sędziowie Trybunału, którzy złożyli ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Do kompetencji Zgromadzenia Ogólnego należy:

- 1) zatwierdzanie informacji, o której mowa w art. 13 ust. 1;
- 2) przedstawianie kandydatów na stanowiska Prezesa i Wiceprezesa Trybunału;
- 3) wyrażanie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej oraz pozbawienie wolności sędziego Trybunału, na zasadach określonych w odrębnych przepisach;
- 4) stwierdzanie wygaśnięcia mandatu sędziego Trybunału, na zasadach określonych w odrębnych przepisach;
- 5) przenoszenie w stan spoczynku sędziego Trybunału trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego Trybunału, na zasadach określonych w odrębnych przepisach;

- 6) stwierdzanie utraty statusu sędziego Trybunału w stanie spoczynku, na zasadach określonych w odrębnych przepisach;
- 7) uchwalanie regulaminu Trybunału;
- 8) uchwalanie statutu Kancelarii Trybunału oraz statutu Biura Służby Prawnej Trybunału;
- 9) uchwalanie projektu dochodów i wydatków Trybunału;
- 10) uchwalanie Kodeksu Etycznego Sędziego Trybunału Konstytucyjnego;
- 11) wykonywanie innych czynności, przewidzianych dla Zgromadzenia Ogólnego w ustawach i regulaminie Trybunału.

Art. 7. 1. Zgromadzenie Ogólne obraduje na posiedzeniach.

2. Posiedzenia Zgromadzenia Ogólnego, z wyjątkiem posiedzeń, o których mowa w art. 11, zwołuje Prezes Trybunału, który ustala porządek posiedzenia i przewodniczy obradom.

3. O terminie i porządku posiedzenia Zgromadzenia Ogólnego Prezes Trybunału zawiadamia sędziów Trybunału najpóźniej 7 dni przed dniem posiedzenia.

4. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Prezes Trybunału może odstąpić od dochowania terminu, o którym mowa w ust. 3.

Art. 8. 1. Zgromadzenie Ogólne podejmuje uchwały bezwzględną większością głosów, w obecności co najmniej 2/3 ogólnej liczby sędziów Trybunału, chyba że ustawa stanowi inaczej.

2. Podjęcie uchwały przez Zgromadzenie Ogólne wymaga obecności Prezesa Trybunału, z wyjątkiem uchwały, o której mowa w art. 11 ust. 14.

3. Głosowanie jest jawne, o ile żaden z sędziów Trybunału nie zażąda wyłączenia jawności. Głosowanie z wyłączeniem jawności przeprowadza się w sprawach, o których mowa w art. 6 ust. 2 pkt 2–6.

Art. 9. 1. Prezes Trybunału corocznie zwołuje publiczne posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego, podczas którego są omawiane istotne problemy wynikające z działalności i orzecznictwa Trybunału, przedstawione w informacji, o której mowa w art. 13 ust. 1.

2. Prezes Trybunału zawiadamia o zwołaniu publicznego posiedzenia Zgromadzenia Ogólnego i zaprasza do udziału w nim w szczególności Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, przedstawicieli organów władzy publicznej, o których mowa w art. 13 ust. 3, a także przewodniczących właściwych komisji sejmowych i senackich.

Art. 10. 1. Prezesa Trybunału powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej spośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne w trybie określonym w art. 11.

2. Kadencja Prezesa Trybunału trwa sześć lat.

3. Wygaśnięcie kadencji Prezesa Trybunału przed jej upływem następuje w przypadku:

- 1) zakończenia kadencji sędziego Trybunału powołanego na stanowisko Prezesa Trybunału albo
- 2) wygaśnięcia mandatu sędziego Trybunału, powołanego na stanowisko Prezesa Trybunału, przed upływem kadencji, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, albo
- 3) zrzeczenia się stanowiska przez Prezesa Trybunału.

4. Ponowne powołanie na stanowisko Prezesa Trybunału jest niedopuszczalne.

5. Kadencja wiceprezesa Trybunału wygasa w przypadku powołania go na stanowiska Prezesa Trybunału. Do Wiceprezesa Trybunału przepisy ust. 1–4 stosuje się odpowiednio.

Art. 11. 1. Zgromadzenie Ogólne przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału w terminie miesiąca od dnia, w którym powstał wakat.

2. Od dnia powstania wakat do czasu powołania Prezesa Trybunału, pracami Trybunału kieruje sędzia Trybunału posiadający najdłuższy, liczony łącznie, staż pracy:

- 1) jako sędzia w Trybunale;
- 2) jako aplikant, asesor, sędzia w sądzie powszechnym;
- 3) w administracji państwowej szczebla centralnego.

3. Sędzia Trybunału, o którym mowa w ust. 2, zwołuje posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego w sprawie przedstawienia kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału oraz zawiadamia pozostałych sędziów Trybunału o jego terminie i porządku najpóźniej 7 dni przed dniem posiedzenia.

4. Obradom Zgromadzenia Ogólnego, o którym mowa w ust. 3, przewodniczy najmłodszy stażem sędzia Trybunału.

5. W posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego w sprawie przedstawienia kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału uczestniczą sędziowie Trybunału, którzy do dnia posiedzenia złożyli ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

6. Kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału, Zgromadzenie Ogólne wyłania w drodze głosowania, według zasad określonych w ust. 7–14.

7. Każdy sędzia Trybunału, o którym mowa w ust. 5, może zgłosić swoją osobę do procedury wyłaniania kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału. Zgłoszenia przyjmuje sędzia Trybunału, o którym mowa w ust. 2, od dnia ogłoszenia terminu posiedzenia Zgromadzenia Ogólnego, o którym mowa w ust. 3, do momentu otwarcia tego posiedzenia.

8. Imiona i nazwiska sędziów Trybunału zgłoszonych zgodnie z ust. 7 umieszcza się na karcie do głosowania w kolejności alfabetycznej. Nad zgłoszonymi kandydaturami głosuje się łącznie. Głos jest ważny, gdy znak „x” lub „+” (dwie przecinające się linie) postawiono w wyznaczonym polu na karcie do głosowania przy nazwisku jednego sędziego Trybunału.

9. Wzór karty, o której mowa w ust. 8, określa regulamin Trybunału.

10. Jako kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału, Zgromadzenie Ogólne przedstawia wszystkich sędziów Trybunału, którzy w głosowaniu, o którym mowa w ust. 8, otrzymali co najmniej 5 głosów.

11. W przypadku, gdy wymaganą liczbę głosów, o której mowa w ust. 10, uzyskał tylko jeden sędzia Trybunału, Zgromadzenie Ogólne przedstawia jako drugiego kandydata na stanowisko Prezesa Trybunału tego sędziego Trybunału, który zdobył najwyższe poparcie wśród sędziów Trybunału, którzy nie uzyskali wymaganej liczby co najmniej 5 głosów.

12. Jeżeli w przypadku określonym w ust. 11, najwyższe poparcie wśród sędziów Trybunału, którzy nie uzyskali liczby głosów wymaganej w ust. 10, otrzymał więcej niż jeden sędzia Trybunału, Zgromadzenie Ogólne, łącznie z sędzią Trybunału, który uzyskał co najmniej 5 głosów, przedstawia jako kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału wszystkich sędziów Trybunału, którzy zdobyli tę samą, najwyższą liczbę głosów.

13. W przypadku, gdy w trybie określonym w ust. 7–12 nie doszło do wyłonienia co najmniej dwóch sędziów Trybunału, głosowanie powtarza się. Jeśli w powtórzonym głosowaniu ponownie nie doszło do wyłonienia co najmniej dwóch sędziów Trybunału, procedurę przedstawiania Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału rozpoczyna się od początku.

14. Po przeprowadzeniu głosowania i ustaleniu wynikającej z niego liczby oraz osób kandydatów, Zgromadzenie Ogólne przyjmuje uchwałę w sprawie przedstawienia wyłonionych sędziów Trybunału jako kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału, którą przekazuje się niezwłocznie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.

15. Do Wiceprezesa Trybunału przepisy ust. 1–14 stosuje się odpowiednio.

Art. 12. 1. Prezes Trybunału:

- 1) kieruje pracami Trybunału;
- 2) reprezentuje Trybunał na zewnątrz;
- 3) wykonuje inne czynności określone w ustawach i regulaminie Trybunału.

2. Prezes Trybunału w drodze pisemnego upoważnienia określa, w jakim zakresie w sprawach, o których mowa w ust. 1, zastępuje go Wiceprezes Trybunału.

3. W szczególnych sytuacjach Prezes Trybunału może upoważnić innego sędziego Trybunału do wykonywania niektórych kompetencji określonych w ust. 1.

4. W przypadku niemożności upoważnienia Wiceprezesa lub innego sędziego Trybunału do wykonywania niektórych kompetencji określonych w ust. 1, Prezesa Trybunału zastępuje sędzia Trybunału, o którym mowa w art. 11 ust. 2.

Art. 13. 1. Prezes Trybunału przedkłada corocznie Sejmowi oraz Senatowi informację o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału.

2. Nad informacją, o której mowa w ust. 1, w Sejmie i Senacie nie przeprowadza się głosowania.

3. Informację, o której mowa w ust. 1, Prezes Trybunału przekazuje Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesowi Rady Ministrów, Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego, Prezesowi Naczelnego Sądu Administracyjnego, Przewodniczącemu Krajowej Rady Sądownictwa, Prokuratorowi Generalnemu-Ministrowi Sprawiedliwości, Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Rzecznikowi Praw Dziecka, Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli, Przewodniczącemu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji oraz Prezesowi Narodowego Banku Polskiego.

Art. 14. 1. Projekt dochodów i wydatków Trybunału, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 9, minister właściwy do spraw finansów publicznych włącza do projektu budżetu państwa.

2. W zakresie wykonywania budżetu Trybunału Prezesowi Trybunału przysługują uprawnienia ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Art. 15. 1. Regulamin Trybunału określa:

- 1) zasady wewnętrznej organizacji pracy Zgromadzenia Ogólnego;
- 2) zasady wewnętrznej organizacji pracy Prezesa Trybunału;
- 3) wymogi dotyczące pieczęci Trybunału;
- 4) wymogi dotyczące stroju sędziów Trybunału;
- 5) wzór karty do głosowania w ramach procedury wyłaniania kandydatów Zgromadzenia Ogólnego na Prezesa albo Wiceprezesa Trybunału;
- 6) wewnętrzny tok postępowania z pismami i aktami spraw;
- 7) wewnętrzne zasady przeprowadzenia narady;
- 8) wewnętrzne zasady przygotowania i przebiegu rozpraw albo posiedzeń niejawnych;
- 9) zasady sporządzania uzasadnień orzeczeń;
- 10) inne sprawy, do których odsyła ustawa.

2. Prezes Trybunału zarządza ogłoszenie regulaminu Trybunału w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Rozdział 3

Kancelaria Trybunału oraz Biuro Służby Prawnej Trybunału

Oddział 1

Przepisy wspólne

Art. 16. 1. Jednostkami organizacyjnymi działającymi w Trybunale są:

- 1) Kancelaria Trybunału;
- 2) Biuro Służby Prawnej Trybunału.

2. Jednostki organizacyjne, o których mowa w ust. 1, podlegają Prezesowi Trybunału.

Art. 17. Czynności w sprawach z zakresu prawa pracy wobec pracowników jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 16 ust. 1, dokonuje Prezes Trybunału lub upoważniona przez niego osoba.

Oddział 2

Kancelaria Trybunału

Art. 18. 1. Kancelaria Trybunału zapewnia organizacyjne i administracyjne warunki pracy Trybunału.

2. W skład Kancelarii Trybunału wchodzi:

- 1) Dyrektor Kancelarii Trybunału;
- 2) Wydział Administracji;
- 3) Wydział Straży Trybunalskiej.

3. Szczegółowy zakres zadań i strukturę Kancelarii Trybunału określa statut Kancelarii Trybunału.

Art. 19. 1. Kancelarią Trybunału kieruje Dyrektor Kancelarii Trybunału, którego powołuje i odwołuje Prezes Trybunału po zasięgnięciu opinii Zgromadzenia Ogólnego.

2. Dyrektor Kancelarii Trybunału jest przełożonym pracowników Kancelarii Trybunału, zapewnia jej prawidłowe funkcjonowanie i w razie potrzeby zgłasza Prezesowi Trybunału wnioski w sprawie jej organizacji.

3. Dyrektor Kancelarii Trybunału przygotowuje oraz przedstawia Prezesowi Trybunału projekt dochodów i wydatków Trybunału, i jest odpowiedzialny za wykonywanie budżetu Trybunału.

4. Dyrektor Kancelarii Trybunału odpowiada za gospodarowanie majątkiem pozostającym w zarządzie Trybunału.

5. Szczegółowy zakres zadań Dyrektora Kancelarii Trybunału oraz sposób ich wykonywania określa statut Kancelarii Trybunału.

Art. 20. 1. Pracownicy Kancelarii Trybunału zatrudnieni na stanowiskach administracyjnych stanowią Wydział Administracji.

2. Prezes Trybunału, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Kancelarii Trybunału, określi, w drodze zarządzenia:

- 1) liczbę i wykaz stanowisk, na których zatrudnieni są pracownicy, o których mowa w ust. 1;
- 2) wymagania kwalifikacyjne związane z zajmowaniem stanowisk, o których mowa w ust. 1;
- 3) szczegółowy zakres zadań na stanowiskach, o których mowa w ust. 1, oraz sposób i warunki ich wykonywania.

Art. 21. 1. Pracownicy Kancelarii Trybunału zatrudnieni na stanowiskach związanych z ochroną Trybunału, stanowią Wydział Straży Trybunalskiej.

2. Prezes Trybunału, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Kancelarii Trybunału, określi, w drodze zarządzenia:

- 1) liczbę i wykaz stanowisk, na których zatrudnieni są pracownicy, o których mowa w ust. 1;
- 2) wymagania kwalifikacyjne związane z zajmowaniem stanowisk, o których mowa w ust. 1;
- 3) wzór umundurowania;
- 4) szczegółowy zakres zadań na stanowiskach, o których mowa w ust. 1, oraz sposób i warunki ich wykonywania.

Art. 22. 1. Prezes Trybunału w drodze zarządzenia określi regulamin wynagradzania pracowników Kancelarii Trybunału, w którym ustali zasady wynagradzania:

- 1) Dyrektora Kancelarii Trybunału;
- 2) pracowników Wydziału Administracji;
- 3) pracowników Wydziału Straży Trybunalskiej.

2. Wynagrodzenie Dyrektora Kancelarii Trybunału nie może przekroczyć wynagrodzenia zasadniczego przewidzianego dla dyrektora sądu apelacyjnego określonego w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 32c § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 133, z późn. zm.¹⁾).

Art. 23. W zakresie nieuregulowanym w ustawie do pracowników Kancelarii Trybunału stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1511).

Oddział 3

Biuro Służby Prawnej Trybunału

Art. 24. 1. Biuro Służby Prawnej Trybunału zapewnia obsługę merytoryczną bezpośrednio związaną z działalnością orzeczniczą Trybunału i pomocą w tym zakresie w pracy sędziów Trybunału.

2. W skład Biura Służby Prawnej Trybunału wchodzi:

- 1) Dyrektor Biura Służby Prawnej Trybunału;
- 2) asystenci sędziów Trybunału;
- 3) Wydział do Spraw Wstępnej Weryfikacji Pism Inicjujących Postępowanie przed Trybunałem, zwany dalej „Wydziałem Weryfikacyjnym”;
- 4) Wydział Studiów nad Orzecznictwem i Analiz Prawnych, zwany dalej „Wydziałem Studiów”.

3. Szczegółowy zakres zadań i strukturę Biura Służby Prawnej Trybunału określa statut Biura Służby Prawnej Trybunału.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 509, 694, 1066, 1224, 1309, 1311, 1418, 1595 i 1781 oraz z 2016 r. poz. 147, 437, 633, 960 i 1579.

Art. 25. 1. Biurem Służby Prawnej Trybunału kieruje Dyrektor Biura Służby Prawnej Trybunału, którego powołuje i odwołuje Prezes Trybunału po zasięgnięciu opinii Zgromadzenia Ogólnego.

2. Zadania Dyrektora Biura Służby Prawnej Trybunału oraz sposób ich wykonywania w zakresie nieuregulowanym ustawą określa Statut Biura Służby Prawnej Trybunału.

Art. 26. 1. Asystent sędziego Trybunału wykonuje czynności zmierzające do przygotowania spraw do rozpoznania przez Trybunał oraz czynności z zakresu działalności administracyjnej Trybunału.

2. Na stanowisku asystenta sędziego Trybunału może być zatrudniony ten, kto:

- 1) jest obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich;
- 2) jest nieskazitelnego charakteru;
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Polsce za równorzędne.

3. Nabór na stanowisko asystenta sędziego Trybunału następuje w drodze konkursu, który ma na celu wyłonienie osoby o kwalifikacjach niezbędnych do wykonywania obowiązków asystenta sędziego Trybunału.

4. Konkurs, o którym mowa w ust. 3, organizuje Prezes Trybunału.

5. Zasady i tryb przeprowadzenia konkursu, o którym mowa w ust. 3, określa Prezes Trybunału w drodze zarządzenia po zasięgnięciu opinii Dyrektora Biura Służby Prawnej Trybunału.

6. Prezes Trybunału informuje o konkursie, o którym mowa w ust. 3, w Biuletynie Informacji Publicznej Trybunału.

7. Prezes Trybunału, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Służby Prawnej Trybunału, określi, w drodze zarządzenia:

- 1) liczbę asystentów sędziów Trybunału;
- 2) dodatkowe wymagania kwalifikacyjne związane z zajmowaniem stanowisk, o których mowa w ust. 1;
- 3) szczegółowy zakres zadań asystentów sędziów Trybunału oraz sposób i warunki ich wykonywania.

Art. 27. 1. Wydział Weryfikacyjny zapewnia obsługę sędziów Trybunału w zakresie wykonywania zadań określonych w oddziale 3 w rozdziale 7 w dziale II.

2. Szczegółowy zakres zadań i strukturę Wydziału Weryfikacyjnego określa statut Biura Służby Prawnej Trybunału.

Art. 28. 1. Na stanowisku pracownika Wydziału Weryfikacyjnego może być zatrudniony ten, kto:

- 1) jest obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich;
- 2) jest nieskazitelnego charakteru;
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Polsce za równorzędne.

2. Prezes Trybunału, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Służby Prawnej Trybunału, określi, w drodze zarządzenia:

- 1) liczbę i wykaz stanowisk, na których zatrudnieni są pracownicy, o których mowa w ust. 1;
- 2) dodatkowe wymagania kwalifikacyjne związane z zajmowaniem stanowisk, o których mowa w ust. 1;
- 3) szczegółowy zakres zadań na stanowiskach, o których mowa w ust. 1, oraz sposób i warunki ich wykonywania.

Art. 29. 1. Wydział Studiów zapewnia wsparcie procesu orzekania w Trybunale konsultacją naukową oraz wykonuje zadania związane z pieczęcią nad zgodnością z prawem, spójnością i jednolitością orzecznictwa Trybunału.

2. Szczegółowy zakres zadań i strukturę Wydziału Studiów określa statut Biura Służby Prawnej Trybunału.

Art. 30. 1. Na stanowisku pracownika Wydziału Studiów może być zatrudniony ten, kto:

- 1) jest obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich;
- 2) jest nieskazitelnego charakteru;
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Polsce za równorzędne oraz posiada co najmniej stopień naukowy doktora prawa.

2. Prezes Trybunału, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Służby Prawnej Trybunału, określi, w drodze zarządzenia:

- 1) liczbę i wykaz stanowisk, na których zatrudnieni są pracownicy, o których mowa w ust. 1;
- 2) dodatkowe wymagania kwalifikacyjne związane z zajmowaniem stanowisk, o których mowa w ust. 1;
- 3) szczegółowy zakres zadań na stanowiskach, o których mowa w ust. 1, oraz sposób i warunki ich wykonywania.

Art. 31. 1. Prezes Trybunału w drodze zarządzenia określi regulamin wynagradzania pracowników Biura Służby Prawnej Trybunału, w którym ustali zasady wynagradzania:

- 1) Dyrektora Biura Służby Prawnej Trybunału;
- 2) asystentów sędziów Trybunału;
- 3) pracowników Wydziału Weryfikacyjnego;
- 4) pracowników Wydziału Studiów.

2. Wynagrodzenie Dyrektora Biura Służby Prawnej Trybunału nie może przekroczyć wynagrodzenia zasadniczego przewidzianego dla dyrektora sądu apelacyjnego określonego w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 32c § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Art. 32. W zakresie nieuregulowanym w ustawie do pracowników Biura Służby Prawnej Trybunału stosuje się przepisy ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. z 2015 r. poz. 1241 oraz z 2016 r. poz. 178 i 394).

DZIAŁ II

Postępowanie przed Trybunałem

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 33. 1. Trybunał orzeka w sprawach zgodności:

- 1) ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją;
- 2) ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie;
- 3) przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami.

2. Trybunał orzeka w sprawach zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego kwestionowanego w skardze konstytucyjnej, o której mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji.

3. Trybunał orzeka w sprawach zgodności z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą aktu normatywnego kwestionowanego w pytaniu prawnym, o którym mowa w art. 193 Konstytucji.

4. Trybunał orzeka w sprawach zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych.

5. Trybunał rozstrzyga spory kompetencyjne pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa.

6. Trybunał rozstrzyga o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. W razie uznania przejściowej niemożności sprawowania urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Trybunał powierza Marszałkowi Sejmu tymczasowe wykonywanie obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 34. Ilekroć w przepisach ustawy jest mowa o „ustawie”, rozumie się przez to także akty normatywne, o których mowa w art. 234 Konstytucji, oraz inne akty normatywne, wydane na podstawie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie Konstytucji, które miały moc prawną równą mocy prawnej ustawy.

Art. 35. 1. Trybunał sygnalizuje Sejmowi i Senatowi oraz innym organom stanowiącym prawo istnienie uchybień i luk w prawie, których usunięcie jest niezbędne do zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Prezes Trybunału może zwrócić się do adresata sygnalizacji o poinformowanie Trybunału o stanowisku w sprawie będącej przedmiotem sygnalizacji.

Art. 36. W zakresie nieuregulowanym w ustawie do postępowania przed Trybunałem stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2016 r. poz. 1822 i 1823).

Rozdział 2

Składy orzekające

Art. 37. 1. Trybunał orzeka:

- 1) w pełnym składzie w sprawach:
 - a) sporów kompetencyjnych pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa,

- b) o stwierdzenie przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzenie Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
 - c) zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych,
 - d) zgodności ustawy z Konstytucją przed jej podpisaniem lub umowy międzynarodowej z Konstytucją przed jej ratyfikacją,
 - e) o szczególnej zawichości, z inicjatywy Prezesa Trybunału, a także gdy z wnioskiem o uznanie sprawy za szczególnie zawiłą do Trybunału zwróci się skład orzekający wyznaczony do rozpoznania danej sprawy, albo w sprawach, w których szczególna zawichość wiąże się z nakładami finansowymi nieprzewidzianymi w ustawie budżetowej, a w szczególności gdy skład orzekający zamierza odstąpić od poglądu prawnego wyrażonego w orzeczeniu wydanym w pełnym składzie;
- 2) w składzie pięciu sędziów Trybunału w sprawach:
- a) zgodności ustaw i ratyfikowanych umów międzynarodowych z Konstytucją,
 - b) zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie;
- 3) w składzie trzech sędziów Trybunału w sprawach:
- a) zgodności innych aktów normatywnych z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,
 - b) zażaleń na odmowę nadania dalszego biegu wnioskom podmiotów, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 Konstytucji w sprawie zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawami,
 - c) zażaleń na odmowę nadania dalszego biegu skargom konstytucyjnym,
 - d) wyłączenia sędziego Trybunału z przyczyn określonych w art. 39 ust. 2;
- 4) w składzie jednego sędziego Trybunału w sprawie odmowy nadania dalszego biegu wnioskom podmiotów, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 Konstytucji, w sprawie zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawami albo skargom konstytucyjnym.

2. Rozpoznanie sprawy w pełnym składzie wymaga udziału co najmniej jedenastu sędziów Trybunału. Rozprawie przewodniczy Prezes Trybunału, a w razie przeszkód w przewodniczeniu przez Prezesa Trybunału – wyznaczony przez niego sędzia Trybunału.

Art. 38. 1. Sędziów Trybunału do składu orzekającego, w tym przewodniczącego składu i sędziego sprawozdawcę, wyznacza Prezes Trybunału według kolejności alfabetycznej uwzględniając przy tym rodzaje, liczbę oraz kolejność wpływu spraw do Trybunału.

2. Prezes Trybunału w uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza ze względu na przedmiot rozpoznawanej sprawy, może wyznaczyć sędziego sprawozdawcę, odstępując od kryteriów wymienionych w ust. 1.

Rozdział 3

Wyłączenie sędziego Trybunału

Art. 39. 1. Sędzia Trybunału jest wyłączony z udziału w rozpoznawaniu sprawy, jeżeli:

- 1) wydał akt normatywny będący przedmiotem wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej;
- 2) wydał orzeczenie, decyzję administracyjną lub inne rozstrzygnięcie, w sprawie pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej;
- 3) jest uczestnikiem postępowania lub pozostaje z uczestnikiem postępowania w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy może oddziaływać na jego prawa i obowiązki;
- 4) był przedstawicielem, pełnomocnikiem lub doradcą uczestnika postępowania;
- 5) jest stroną w postępowaniu w sprawie, w której zostało przedstawione pytanie prawne lub stroną w tym postępowaniu jest jego małżonek, krewny lub powinowaty w linii prostej, krewny boczny do czwartego stopnia lub powinowaty boczny do drugiego stopnia.

2. Sędzia Trybunału podlega również wyłączeniu z udziału w rozpoznawaniu sprawy, jeżeli:

- 1) uczestniczył w wydaniu aktu normatywnego, orzeczenia, decyzji administracyjnej lub innego rozstrzygnięcia, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, i może wywołać to wątpliwości co do jego bezstronności;
- 2) istnieją inne, niewymienione w pkt 1 lub ust. 1, okoliczności mogące wywołać wątpliwości co do jego bezstronności.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, sędziego Trybunału wyłącza się z udziału w rozpoznawaniu sprawy, jeżeli podmiot składający wniosek o wyłączenie uprawdopodobni istnienie okoliczności mogących wywołać wątpliwości co do jego bezstronności.

Art. 40. 1. Sędzia Trybunału niezwłocznie informuje Prezesa Trybunału o okolicznościach mogących powodować wyłączenie go z udziału w rozpoznawaniu sprawy.

2. Do czasu rozstrzygnięcia w przedmiocie wyłączenia z udziału w rozpoznawaniu sprawy sędzia Trybunału może wykonywać tylko czynności niecierpiące zwłoki.

Art. 41. 1. Wyłączenie sędziego Trybunału z udziału w rozpoznawaniu sprawy następuje z urzędu, na żądanie tego sędziego albo na uzasadniony wniosek uczestnika postępowania.

2. O wyłączeniu sędziego Trybunału z przyczyn, o których mowa w art. 39 ust. 1, rozstrzyga Prezes Trybunału w drodze postanowienia.

3. O wyłączeniu sędziego Trybunału z przyczyn, o których mowa w art. 39 ust. 2, rozstrzyga Trybunał w drodze postanowienia.

Rozdział 4

Uczestnicy postępowania

Art. 42. Uczestnikami postępowania przed Trybunałem są:

- 1) podmiot, który złożył wniosek, zwany dalej „wnioskodawcą”;
- 2) podmiot, który złożył skargę konstytucyjną, zwany dalej „skarżącym”;
- 3) organ, który wydał akt normatywny objęty wnioskiem, pytaniem prawnym albo skargą konstytucyjną, albo Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa, jeżeli Rada Ministrów wyznaczyła Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa do reprezentowania Rady Ministrów lub ministrów w postępowaniu przed Trybunałem;
- 4) sąd, który przedstawił Trybunałowi pytanie prawne, jeżeli zgłosił udział w postępowaniu wszczętym na skutek tego pytania prawnego i wyznaczył spośród sędziów tego sądu umocowanego przedstawiciela;
- 5) organ statutowy partii – w sprawach zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych;
- 6) centralny konstytucyjny organ państwa, którego dotyczy spór kompetencyjny;
- 7) Prokurator Generalny;
- 8) Sejm, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i minister właściwy do spraw zagranicznych – w sprawach zgodności z Konstytucją umów międzynarodowych ratyfikowanych w trybie art. 89 ust. 1 oraz art. 90 ust. 2 i 3 Konstytucji;
- 9) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i minister właściwy do spraw zagranicznych – w sprawach zgodności z Konstytucją innych ratyfikowanych umów międzynarodowych;
- 10) Rzecznik Praw Obywatelskich, jeżeli zgłosił udział w postępowaniu;
- 11) Rzecznik Praw Dziecka, jeżeli zgłosił udział w postępowaniu wszczętym na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich lub postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej, dotyczących praw dziecka;
- 12) podmioty wymienione w art. 45 ust. 1 – w sprawie o stwierdzenie przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzenie Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 43. 1. Uczestnik postępowania działa przed Trybunałem osobiście, przez umocowanego przedstawiciela lub pełnomocnika.

2. Przedstawicielem sądu, który przedstawił Trybunałowi pytanie prawne może być tylko sędzia składu orzekającego w sprawie, w której zostało przedstawione pytanie prawne.

3. W sprawach, w których Trybunał orzeka w pełnym składzie, uczestniczy Prokurator Generalny lub jego zastępca, a w sprawach, w których Trybunał orzeka w innych składkach, przedstawicielem Prokuratora Generalnego może być prokurator Prokuratury Krajowej lub prokurator innej jednostki organizacyjnej prokuratury, delegowany do wykonywania czynności w Prokuraturze Krajowej i wyznaczony przez Prokuratora Generalnego lub jego zastępcę do udziału w tych sprawach.

4. Przedstawicielem Sejmu, Marszałka Sejmu i grupy posłów mogą być tylko posłowie. Grupa posłów oraz Marszałek Sejmu, w przypadku gdy jest wnioskodawcą, oprócz przedstawicieli mogą ustanowić nie więcej niż 2 pełnomocników niebędących posłami.

5. Przedstawicielem Senatu, Marszałka Senatu i grupy senatorów mogą być tylko senatorowie. Grupa senatorów oraz Marszałek Senatu, w przypadku gdy jest wnioskodawcą, oprócz przedstawicieli mogą ustanowić nie więcej niż 2 pełnomocników niebędących senatorami.

6. Przedstawicielom podmiotów, o których mowa w ust. 4 i 5, może towarzyszyć w czasie rozprawy nie więcej niż dwóch pracowników odpowiednio Kancelarii Sejmu i Kancelarii Senatu.

Art. 44. 1. W zakresie sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz zażalenia na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, a także reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem istnieje obowiązek zastępstwa skarżącego przez adwokata lub radcę prawnego, chyba że skarżącym jest sędzia, prokurator, adwokat, radca prawny, notariusz, profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych.

2. W razie niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej, skarżący może złożyć do sądu rejonowego swego miejsca zamieszkania wnioski o ustanowienie dla siebie adwokata lub radcy prawnego z urzędu.

3. Złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 2, wstrzymuje bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Wznowienie biegu tego terminu następuje pierwszego dnia po dniu:

- 1) doręczenia adwokatowi lub radcy prawnemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego;
- 2) uprawomocnienia się postanowienia sądu o oddaleniu wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego;
- 3) doręczenia skarżącemu postanowienia oddalającego zażalenie na postanowienie o oddaleniu wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego.

Art. 45. 1. W rozprawie w sprawie uznania przejściowej niemożności sprawowania urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej uczestniczą osobiście Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prokurator Generalny oraz Szef Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Jeżeli uczestnicy postępowania, o których mowa w ust. 1, nie mogą brać udziału w rozprawie osobiście, mogą wyznaczyć swojego przedstawiciela.

3. Przedstawicielem, o którym mowa w ust. 2, w odniesieniu do:

- 1) Marszałka Sejmu może być upoważniony przez niego Wicemarszałek Sejmu;
- 2) Marszałka Senatu może być upoważniony przez niego Wicemarszałek Senatu;
- 3) Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego może być upoważniony przez niego Prezes Sądu Najwyższego;
- 4) Prokuratora Generalnego może być upoważniony przez niego zastępca Prokuratora Generalnego;
- 5) Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej może być upoważniony przez niego zastępca Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 5

Pisma procesowe

Art. 46. Pismami procesowymi są wnioski, pytania prawne i skargi konstytucyjne, a także inne wnioski i oświadczenia uczestników postępowania, wnoszone do Trybunału w toku postępowania poza rozprawą.

Art. 47. 1. Wniosek złożony przez podmiot, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1–5 Konstytucji, zawiera:

- 1) oznaczenie podmiotu uprawnionego do złożenia wniosku;
- 2) podanie podstawy prawnej działania podmiotu uprawnionego do złożenia wniosku;
- 3) oznaczenie rodzaju pisma procesowego;

- 4) określenie kwestionowanego aktu normatywnego lub jego części;
- 5) wskazanie wzorca kontroli;
- 6) uzasadnienie.

2. Uzasadnienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 6, zawiera:

- 1) przywołanie treści kwestionowanego wnioskiem przepisu wraz z jego wykładnią;
- 2) przywołanie treści wzorców kontroli wraz z ich wykładnią;
- 3) określenie problemu konstytucyjnego i zarzutu niekonstytucyjności;
- 4) wskazanie argumentów lub dowodów na poparcie zarzutu niekonstytucyjności.

3. Do wniosku składanego przez grupę posłów lub senatorów dołącza się listę posłów lub senatorów popierających wniosek wraz z ich podpisami.

Art. 48. 1. We wniosku złożonym przez podmiot, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 Konstytucji, należy także:

- 1) uzasadnić, powołując przepis prawa lub statutu, że kwestionowany akt normatywny lub jego część dotyczy spraw objętych zakresem działania wnioskodawcy;
- 2) w przypadku podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji, powołać przepis prawa lub postanowienie statutu wskazujące, że wnioskodawca jest ogólnokrajowym organem lub ogólnokrajową władzą.

2. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, dołącza się:

- 1) uchwałę lub inne rozstrzygnięcie podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 Konstytucji, stanowiące podstawę wystąpienia z wnioskiem i określające kwestionowany akt normatywny lub jego część oraz wskazujące wzorzec kontroli;
- 2) protokół z posiedzenia organu lub władzy podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji, pozwalający stwierdzić, że uchwała, o której mowa w pkt 1, została podjęta zgodnie z przepisami prawa lub postanowieniami statutu;
- 3) w przypadku podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji – aktualny odpis z Krajowego Rejestru Sądowego.

Art. 49. 1. Wniosek w sprawie zgodności z Konstytucją celów partii politycznej, określonych w statucie lub programie, poza elementami określonymi w art. 47, zawiera także wskazanie statutu lub programu partii politycznej albo jego części, które budzą wątpliwości konstytucyjne.

2. Wniosek w sprawie zgodności z Konstytucją działalności partii politycznej, poza elementami określonymi w art. 47, zawiera także wskazanie opisu działalności partii politycznej, którą wnioskodawca chce poddać ocenie.

Art. 50. Wniosek o rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego zawiera:

- 1) przepis Konstytucji lub ustawy określający sporną kompetencję;
- 2) kwestionowane działania lub zaniechania;
- 3) uzasadnienie.

Art. 51. Wniosek w sprawie stwierdzenia przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzenia Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zawiera wskazanie okoliczności, które przejściowo uniemożliwiają Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej sprawowanie urzędu oraz uniemożliwiają zawiadomienie o tym Marszałka Sejmu.

Art. 52. 1. Pytanie prawne ma formę postanowienia.

2. Pytanie prawne zawiera:

- 1) wskazanie sądu, przed którym toczy się postępowanie w sprawie, oraz oznaczenie sprawy;
- 2) wskazanie organu, który wydał kwestionowany akt normatywny;
- 3) określenie kwestionowanego aktu normatywnego lub jego części;
- 4) sformułowanie zarzutu niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą kwestionowanego aktu normatywnego oraz jego uzasadnienie, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie;
- 5) wyjaśnienie, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione.

3. Do pytania prawnego dołącza się akta sprawy, w związku z którą zostało przedstawione.

Art. 53. 1. Skarga konstytucyjna zawiera:

- 1) określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją;
- 2) wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone;
- 3) uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie;
- 4) przedstawienie stanu faktycznego;
- 5) udokumentowanie daty doręczenia wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia, o których mowa w art. 77 ust. 1;
- 6) informację, czy od wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia, o których mowa w art. 77 ust. 1, został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

2. Do skargi konstytucyjnej dołącza się:

- 1) wyrok, decyzję lub inne rozstrzygnięcie wydane na podstawie przepisu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1;
- 2) wyroki, decyzje lub inne rozstrzygnięcia potwierdzające wyczerpanie drogi prawnej, o której mowa w art. 77 ust. 1;
- 3) pełnomocnictwo szczególne.

Rozdział 6

Koszty postępowania

Art. 54. 1. Koszty postępowania przed Trybunałem ponosi Skarb Państwa.

2. Wraz z wyrokiem uwzględniającym skargę konstytucyjną, Trybunał orzeka, w drodze postanowienia, na rzecz wnoszącego skargę konstytucyjną zwrot kosztów postępowania przed Trybunałem od organu, który wydał akt normatywny będący przedmiotem skargi konstytucyjnej. W uzasadnionych przypadkach Trybunał może orzec zwrot kosztów postępowania przed Trybunałem również wówczas, gdy nie uwzględnił skargi konstytucyjnej.

3. Trybunał może określić wysokość kosztów reprezentowania wnoszącego skargę konstytucyjną przez adwokata lub radcę prawnego w zależności od charakteru sprawy i wkładu pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

Art. 55. 1. Prawo do żądania zwrotu kosztów postępowania wygasa, jeżeli skarżący, najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia, nie zgłosi wniosku o przyznanie kosztów według norm przepisanych.

2. W przypadku rozpoznawania skargi konstytucyjnej przez Trybunał na posiedzeniu niejawnym, roszczenie o zwrot kosztów postępowania wygasa, jeżeli skarżący, najpóźniej w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu niejawnym, nie zgłosi wniosku o przyznanie kosztów według norm przepisanych.

Rozdział 7

Przebieg postępowania przed Trybunałem

Oddział 1

Wszczęcie postępowania

Art. 56. 1. Wszczęcie postępowania przed Trybunałem następuje na podstawie wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej uprawnionego podmiotu.

2. Do rozpoczęcia rozprawy:

- 1) wnioskodawca może wycofać wniosek;
- 2) skarżący może wycofać skargę konstytucyjną;
- 3) sąd, który przedstawił Trybunałowi pytanie prawne, może je wycofać.

3. W przypadku rozpoznawania sprawy na posiedzeniu niejawnym, cofnięcie wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej może nastąpić najpóźniej w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, o którym mowa w art. 92 ust. 3.

Art. 57. 1. Jeżeli ze względu na treść lub formę pisma wniesionego do Trybunału nie można stwierdzić, że jest ono pismem procesowym, Prezes Trybunału zwraca nadawcy pismo albo wzywa do jego uzupełnienia w określonym terminie pod rygorem zwrócenia pisma.

2. Pismo poprawione lub uzupełnione w terminie wywołuje skutki od chwili jego wniesienia.

Art. 58. 1. Postępowanie przed Trybunałem prowadzi się w formie pisemnej, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

2. Pisma procesowe i załączniki wnoszone do Trybunału powinny być sporządzone w liczbie pozwalającej na doręczenie ich wszystkim uczestnikom postępowania oraz zachowanie dwóch egzemplarzy w aktach sprawy.

Oddział 2

Umorzenie postępowania

Art. 59. 1. Trybunał na posiedzeniu niejawnym wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania:

- 1) na skutek cofnięcia wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej;
- 2) jeżeli wydanie orzeczenia jest niedopuszczalne;
- 3) jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne;
- 4) jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał;
- 5) w przypadku zakończenia kadencji Sejmu i Senatu, w niezakończonych sprawach wszczętych na podstawie wniosku grupy posłów albo grupy senatorów, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji.

2. Jeżeli okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 1–5, ujawnią się na rozprawie, Trybunał wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania.

3. Trybunał nie umarza postępowania z przyczyny, o której mowa w ust. 1 pkt 4, jeżeli wydanie orzeczenia w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw.

Oddział 3

Wstępna kontrola wniosków, pytań prawnych i skarg konstytucyjnych

Art. 60. 1. Wniosek złożony przez podmiot, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 i 2 Konstytucji, oraz pytanie prawne Prezes Trybunału kieruje do rozpoznania, jeżeli spełniają wymagania przewidziane w ustawie.

2. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 1, lub pytanie prawne nie spełniają wymagań przewidzianych w ustawie, a usunięcie braków jest możliwe, Prezes Trybunału wydaje zarządzenie, w którym wzywa do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia doręczenia tego zarządzenia.

Art. 61. 1. Wniosek złożony przez podmiot, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 Konstytucji, oraz skargę konstytucyjną Prezes Trybunału kieruje do wyznaczonego przez siebie sędziego Trybunału w celu wstępnego rozpoznania na posiedzeniu niejawnym.

2. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 1, albo skarga konstytucyjna spełniają wymagania przewidziane w ustawie oraz nie zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 4 pkt 3, Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu wnioskowi, o którym mowa w ust. 1, albo skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

3. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 1, albo skarga konstytucyjna nie spełniają wymagań przewidzianych w ustawie, a usunięcie braków jest możliwe, wyznaczony sędzia Trybunału wydaje zarządzenie, w którym wzywa do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia doręczenia zarządzenia.

4. Trybunał w składzie jednego sędziego Trybunału wydaje postanowienie o odmowie nadania wnioskowi, o którym mowa w ust. 1, albo skardze konstytucyjnej dalszego biegu, jeżeli:

- 1) wniosek, o którym mowa w ust. 1, albo skarga konstytucyjna nie spełniają wymogów określonych w ustawie i usunięcie braków nie jest możliwe;
- 2) braki, o których mowa w ust. 3, nie zostały usunięte w terminie;
- 3) wniosek, o którym mowa w ust. 1, albo skarga konstytucyjna są oczywiście bezzasadne.

5. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 4, wnioskodawcy albo skarżącemu przysługuje zażalenie do Trybunału w terminie 7 dni od dnia doręczenia tego postanowienia.

6. Trybunał, na posiedzeniu niejawnym, postanowieniem pozostawia bez rozpoznania zażalenie wniesione po upływie terminu określonego w ust. 5.

7. Po stwierdzeniu, że zażalenie, o którym mowa w ust. 5, zostało wniesione w terminie, Prezes Trybunału kieruje je do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym przez Trybunał i wyznacza termin rozpoznania.

8. Trybunał, uwzględniając zażalenie, wydaje postanowienie o nadaniu dalszego biegu wnioskowi, o którym mowa w ust. 1, albo skardze konstytucyjnej. Na postanowienie o nieuwzględnieniu zażalenia nie przysługuje zażalenie.

Oddział 4

Rozpoznanie sprawy przed Trybunałem Konstytucyjnym

Art. 62. Prezes Trybunału przekazuje wnioski, pytania prawne i skargi konstytucyjne, co do których nie zachodzą przeszkody formalne, do rozpoznania przez właściwy skład orzekający.

Art. 63. 1. Prezes Trybunału zawiadamia uczestników postępowania o przekazaniu wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej do rozpoznania przez skład orzekający, doręcza im odpisy wniosku, pytania prawnego albo skargi oraz poucza o prawie złożenia pisemnych stanowisk. Prezes Trybunału może wyznaczyć uczestnikowi postępowania termin przedstawienia pisemnego stanowiska.

2. Przepis ust. 1 stosuje się do Rzecznika Praw Obywatelskich, z wyjątkiem wniosków w sprawach, o których mowa w art. 37 ust. 1 pkt 1 lit. d. Rzecznik Praw Obywatelskich, w terminie 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, może zgłosić udział w postępowaniu i przedstawić pisemne stanowisko w sprawie.

3. Do Rzecznika Praw Dziecka, w postępowaniu wszczętym na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich oraz w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej, dotyczących praw dziecka, przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

4. Trybunał może zwracać się do innych organów lub podmiotów o zajęcie stanowiska w sprawie, w wyznaczonym terminie.

Art. 64. 1. Jeżeli w co najmniej dwóch wnioskach albo w co najmniej dwóch pytaniach prawnych albo w co najmniej dwóch skargach konstytucyjnych jednakowo określono przedmiot kontroli, Prezes Trybunału może zarządzić łączne rozpoznanie tych wniosków albo pytań prawnych albo skarg.

2. O łącznym rozpoznaniu wniosków albo pytań prawnych, albo skarg konstytucyjnych rozstrzyga Prezes Trybunału, wyznaczając skład orzekający. Prezes Trybunału może zarządzić łączne rozpoznanie również na wniosek składu orzekającego.

3. Łączne rozpoznanie nie może dotyczyć spraw zainicjowanych w różnych trybach kontroli.

Art. 65. 1. Jeżeli orzeczenie może wywołać skutki wiążące się z nakładami finansowymi nieprzewidzianymi w ustawie budżetowej albo ustawie o prowizorium budżetowym, Prezes Trybunału zwraca się do Rady Ministrów o przedstawienie, w terminie 2 miesięcy, opinii w sprawie.

2. W uzasadnionych przypadkach Prezes Trybunału może wyznaczyć inny termin przedstawienia opinii.

3. Nieprzedstawienie opinii przez Radę Ministrów w terminie nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

Art. 66. 1. W sprawie zgodności z Konstytucją ustawy budżetowej albo ustawy o prowizorium budżetowym przed ich podpisaniem Trybunał orzeka w terminie 2 miesięcy od złożenia wniosku.

2. Uczestnicy postępowania przedstawiają stanowisko w terminie określonym przez Prezesa Trybunału.

Art. 67. 1. Trybunał przy orzekaniu jest związany zakresem zaskarżenia wskazanym we wniosku, pytaniu prawnym albo skardze konstytucyjnej.

2. Zakres zaskarżenia obejmuje wskazanie kwestionowanego aktu normatywnego lub jego części (określenie przedmiotu kontroli) oraz sformułowanie zarzutu niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą (wskazanie wzorca kontroli).

Art. 68. Orzekając w sprawie zgodności aktu normatywnego lub ratyfikowanej umowy międzynarodowej z Konstytucją, Trybunał bada zarówno treść takiego aktu lub umowy, jak też kompetencję oraz dochowanie trybu wymaganego przepisami prawa do wydania aktu lub do zawarcia i ratyfikacji umowy.

Art. 69. 1. Trybunał w toku postępowania powinien zbadać wszystkie istotne okoliczności w celu wszechstronnego wyjaśnienia sprawy.

2. Uczestnicy postępowania są obowiązani do składania Trybunałowi wszelkich wyjaśnień i udzielania informacji dotyczących sprawy oraz przedstawiania wniosków dowodowych, potrzebnych do jej rozstrzygnięcia.

3. Trybunał nie jest związany wnioskami dowodowymi uczestników postępowania i może z urzędu dopuścić dowody, jakie uzna za celowe dla wyjaśnienia sprawy.

Art. 70. 1. Trybunał może zwracać się do Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego o przekazanie informacji w sprawie stosowania lub wykładni określonego przepisu prawa w orzecznictwie sądowym.

2. Przewodniczący składu orzekającego przekazuje informację, o której mowa w ust. 1, uczestnikom postępowania.

Art. 71. 1. Sądy i inne organy władzy publicznej są obowiązane udzielić Trybunałowi pomocy i na jego żądanie przedstawić akta postępowania wiążące się z postępowaniem przed Trybunałem, a także udzielić informacji niezbędnych do wszechstronnego wyjaśnienia sprawy.

2. Trybunał, po wykorzystaniu akt postępowania, zwraca je niezwłocznie właściwemu organowi.

Art. 72. Przewodniczący składu orzekającego wydaje zarządzenia mające na celu właściwe przygotowanie rozprawy. Przewodniczący składu orzekającego może w szczególności:

- 1) zarządzić doręczenie uczestnikom postępowania odpowiednich pism, wniesionych w toku postępowania;
- 2) wezwać uczestników postępowania do przedstawienia, w formie pisemnej, w ustalonym terminie, stanowiska w sprawie;
- 3) zarządzić przedstawienie przez uczestników postępowania dokumentów i innych materiałów, potrzebnych do wyjaśnienia sprawy;
- 4) wezwać do udziału w postępowaniu inne organy lub organizacje, których udział uzna za celowy dla należytego wyjaśnienia sprawy.

Art. 73. 1. Akta sprawy rozpoznawanej przed Trybunałem są jawne. Nie dotyczy to zawartych w aktach sprawy dokumentów niejawnych oraz akt spraw, które są rozpoznawane z wyłączeniem jawności.

2. Trybunał nie wydaje akt sprawy innym podmiotom. W szczególnie uzasadnionym wypadku Prezes Trybunału, po uzgodnieniu ze składem orzekającym, może zezwolić na ich wydanie sądom lub innym organom władzy publicznej, zastrzegając obowiązek niezwłocznego ich zwrotu po wykorzystaniu. Prezes Trybunału może określić termin, na jaki akta są wydawane.

Art. 74. 1. Uczestnicy postępowania mogą przeglądać akta sprawy oraz sporządzać i otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych akt, z wyjątkiem dokumentów zawierających informacje niejawne.

2. Ograniczenie, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy osób uprawnionych na podstawie odrębnych przepisów do zapoznania się z informacjami niejawnymi, zawartymi w aktach sprawy.

3. Przeglądanie akt sprawy oraz sporządzanie i otrzymywanie odpisów, kopii lub wyciągów z tych akt przez podmioty niebędące uczestnikami postępowania, jest dopuszczalne po dokonaniu anonimizacji danych osobowych oraz innych danych istotnych ze względu na identyfikację podmiotową.

4. Dostęp do dokumentów zawartych w aktach sprawy Trybunału odbywa się poprzez:

- 1) publikację dokumentów na stronie internetowej Trybunału, będącej stroną Biuletynu Informacji Publicznej;
- 2) umożliwienie przeglądania akt w siedzibie Trybunału z uwzględnieniem ust. 5;
- 3) udostępnienie na wniosek kopii, odpisów lub wyciągów z akt, o ile dokumenty te nie zostały opublikowane zgodnie z pkt 1, po wniesieniu opłaty ustalonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 623).

5. Przeglądanie akt w sprawie skargi konstytucyjnej oraz w sprawie pytania prawnego odbywa się poprzez udostępnienie kopii dokumentów zawartych w tych aktach, po dokonaniu anonimizacji, o której mowa w ust. 3.

6. Korzystanie z uprawnień, o których mowa w ust. 1, 3 i 5, nie może zakłócać pracy Trybunału.

Art. 75. Wewnętrzny tok postępowania z wnioskami, pytaniami prawnymi i skargami konstytucyjnymi określa regulamin Trybunału.

Rozdział 8

Przepisy szczególne o postępowaniu przed Trybunałem

Oddział 1

Postępowanie w sprawach skargi konstytucyjnej

Art. 76. Do postępowania w sprawie skargi konstytucyjnej stosuje się przepisy ustawy z odrębnościami wynikającymi z niniejszego oddziału.

Art. 77. 1. Skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.

2. Skargę konstytucyjną Trybunał rozpoznaje na zasadach i w trybie przewidzianym dla rozpoznawania wniosków w sprawie zgodności aktów normatywnych z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawami.

Art. 78. Jeżeli skarżący wniósł nadzwyczajny środek zaskarżenia, Trybunał może zawiesić postępowanie do czasu rozpoznania tego środka.

Art. 79. 1. Trybunał może wydać postanowienie tymczasowe o zawieszeniu lub wstrzymaniu wykonania orzeczenia w sprawie, której skarga konstytucyjna dotyczy, jeżeli wykonanie wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia mogłoby spowodować nieodwracalne skutki, wiążące się z dużym uszczerbkiem dla skarżącego albo gdy przemawia za tym inny ważny interes skarżącego lub ważny interes publiczny.

2. Postanowienie tymczasowe doręcza się niezwłocznie skarżącemu oraz właściwemu sądowi lub organowi egzekucyjnemu.

3. Trybunał uchyla postanowienie tymczasowe, jeżeli ustaną przyczyny, dla których zostało ono wydane, jednak nie później niż w dniu wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie skargi konstytucyjnej.

4. W przypadku orzeczenia przez Trybunał o niezgodności aktu normatywnego lub jego części z Konstytucją postanowienie tymczasowe traci moc po upływie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie tego orzeczenia.

Art. 80. Skarżący może zastrzec w skardze konstytucyjnej nieujawnianie jego danych osobowych w opublikowanym postanowieniu, o którym mowa w art. 61 ust. 4.

Oddział 2

Postępowanie w sprawie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych

Art. 81. Wniosek w sprawie zgodności z Konstytucją celów partii politycznej, określonych w statucie lub programie, lub działalności partii politycznej, Trybunał rozpoznaje na zasadach i w trybie przewidzianym dla rozpoznawania wniosków w sprawie zgodności aktów normatywnych z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawami.

Art. 82. 1. Ciężar udowodnienia niezgodności z Konstytucją działalności partii politycznej spoczywa na wnioskodawcy.

2. Wątpliwości, których nie można wyjaśnić, rozstrzyga się na korzyść partii politycznej.

3. Do prowadzonych na rozprawie przesłuchań świadków, biegłych albo ujawniania dokumentów istotnych dla rozstrzygnięcia stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749).

4. W celu zebrania i utrwalenia dowodów w sprawie zgodności z Konstytucją działalności partii politycznej Trybunał może, w drodze postanowienia, zlecić Prokuratorowi Generalnemu przeprowadzenie dochodzenia. Zakres dochodzenia określony w postanowieniu jest wiążący. Do dochodzenia stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

Art. 83. Pytanie sądu prowadzącego ewidencję partii politycznych w sprawie zgodności z Konstytucją statutu partii politycznej, w zakresie celów partii i zasad działania partii określonych w statucie, Trybunał rozpoznaje na zasadach i w trybie przewidzianych dla pytania prawnego.

Art. 84. 1. Osoby upoważnione do reprezentowania partii politycznej Trybunał ustala na podstawie statutu partii lub ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2011 r. poz. 924, z 2015 r. poz. 1064 i 1485 oraz z 2016 r. poz. 1157).

2. W przypadku gdy nie można ustalić, kto jest osobą upoważnioną do reprezentowania partii, lub gdy nie można nawiązać z nią kontaktu, Trybunał uznaje za upoważnioną osobę faktycznie kierującą partią.

Oddział 3

Postępowanie w sprawie rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego

Art. 85. Trybunał rozstrzyga spory kompetencyjne, w przypadku gdy:

- 1) co najmniej dwa centralne konstytucyjne organy państwa uznają się za właściwe do rozstrzygnięcia tej samej sprawy lub wydały w niej rozstrzygnięcia;
- 2) co najmniej dwa centralne konstytucyjne organy państwa uznają się za niewłaściwe do rozstrzygnięcia określonej sprawy.

Art. 86. 1. Wszczęcie postępowania przed Trybunałem powoduje zawieszenie postępowań przed organami, które prowadzą spór kompetencyjny.

2. Trybunał, po zapoznaniu się ze stanowiskiem uczestników postępowania, może wydać postanowienie o tymczasowym uregulowaniu kwestii spornych, a w szczególności o zawieszeniu czynności egzekucyjnych, jeżeli jest to konieczne dla zapobieżenia poważnym szkodom lub podyktowane szczególnie ważnym interesem społecznym.

Oddział 4

Postępowanie w sprawie stwierdzenia przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzenia Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 87. 1. Trybunał rozpoznaje wniosek Marszałka Sejmu w sprawie stwierdzenia przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzenia Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin od jego złożenia.

2. Trybunał rozpoznaje wniosek, o którym mowa w ust. 1, na rozprawie, z wyłączeniem jawności.

Art. 88. 1. Jeżeli podczas rozprawy pojawią się wątpliwości dotyczące okoliczności, o których mowa w art. 51, Trybunał, w drodze postanowienia, może zlecić Prokuratorowi Generalnemu wykonanie określonych czynności w wyznaczonym terminie i odroczyć rozprawę.

2. Odroczenie rozprawy nie może trwać dłużej niż 24 godziny.

3. Prokurator Generalny niezwłocznie zawiadamia Trybunał o wynikach czynności podjętych w celu wykonania postanowienia, o którym mowa w ust. 1.

Art. 89. 1. Trybunał wydaje postanowienie o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzeniu Marszałkowi Sejmu, na nie dłużej niż 3 miesiące, tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Postanowienie traci moc, jeżeli:

- 1) przed upływem określonego w nim terminu Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej zawiadomi Marszałka Sejmu oraz Trybunał o możliwości sprawowania urzędu;
- 2) zaistnieje okoliczność, o której mowa w art. 131 ust. 2 pkt 1, 2, 4 lub 5 Konstytucji.

Art. 90. 1. W przypadku gdy po upływie terminu, na jaki Trybunał powierzył Marszałkowi Sejmu tymczasowe wykonywanie obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, okoliczności, które przejściowo uniemożliwiają Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej sprawowanie urzędu, nie ustały, Marszałek Sejmu może powtórnie, jednokrotnie, wystąpić do Trybunału z wnioskiem w sprawie stwierdzenia przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzenia Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Do rozpatrzenia powtórnie złożonego przez Marszałka Sejmu wniosku, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepisy art. 87–89.

Rozdział 9

Rozprawy i posiedzenia

Art. 91. Trybunał rozpoznaje wniosek, pytanie prawne albo skargę konstytucyjną na rozprawie albo posiedzeniu niejawnym.

Art. 92. 1. Trybunał może rozpoznać wniosek, pytanie prawne albo skargę konstytucyjną na posiedzeniu niejawnym, jeżeli:

- 1) pisemne stanowiska wszystkich uczestników postępowania oraz pozostałe dowody zgromadzone w sprawie stanowią wystarczającą podstawę do wydania orzeczenia lub
- 2) sprawa dotyczy zagadnienia prawnego, które zostało wystarczająco wyjaśnione we wcześniejszych orzeczeniach Trybunału, lub
- 3) z pisemnych stanowisk wszystkich uczestników postępowania bezspornie wynika, że akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o konstytucyjnych wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego, jest niezgodny z Konstytucją.

2. O rozpoznaniu wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej na posiedzeniu niejawnym rozstrzyga skład orzekający. Do rozpoznania wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej na posiedzeniu niejawnym konieczne są stanowiska wszystkich uczestników postępowania.

3. Przewodniczący składu orzekającego zawiadamia uczestników postępowania, że rozpoznanie sprawy nastąpi na posiedzeniu niejawnym.

4. Rozpoznanie na posiedzeniu niejawnym w pełnym składzie wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej jest niedopuszczalne.

5. Trybunał rozstrzyga na posiedzeniu niejawnym w innych sprawach, w których ustawa nie wymaga rozpoznania na rozprawie.

Art. 93. 1. Przewodniczący składu orzekającego wyznacza termin rozprawy oraz zawiadamia o nim uczestników postępowania.

2. Rozprawa nie może odbyć się wcześniej niż po upływie 30 dni od dnia doręczenia uczestnikom postępowania zawiadomienia o jej terminie.

3. Termin, o którym mowa w ust. 2, nie dotyczy kontroli ustawy budżetowej albo ustawy o prowizorium budżetowym przed jej podpisaniem oraz rozpatrzenia wniosku w sprawie stwierdzenia przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzenia Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, do których Trybunał przystępuje niezwłocznie.

4. Prezes Trybunału może zarządzić skrócenie terminu, o którym mowa w ust. 2, o połowę, chyba że odpowiednio skarżący, sąd przedstawiający pytanie prawne albo wnioskodawca wyrażą pisemny sprzeciw w terminie 7 dni od dnia doręczenia zarządzenia Prezesa Trybunału.

5. Trybunał odracza rozprawę w przypadku braku dowodu doręczenia lub stwierdzonej nieprawidłowości w doręczeniu zawiadomienia o rozprawie uczestnikom postępowania. Może także odroczyć rozprawę z innych ważnych powodów.

6. Odraczając rozprawę, Trybunał może wyznaczyć nowy termin, o którym zawiadamia uczestników postępowania. Przepisu ust. 2 nie stosuje się.

Art. 94. 1. Rozprawy przed Trybunałem są jawne, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Przewodniczący składu orzekającego może wyłączyć jawność rozprawy ze względu na bezpieczeństwo państwa lub ochronę informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”.

2. Świadek lub biegły może być przesłuchany co do okoliczności stanowiących informację niejawną o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne” po zwolnieniu przez uprawniony organ od obowiązku zachowania tajemnicy. Odmowa zgody może być uzasadniona jedynie ważnym interesem państwa.

3. Świadek lub biegły nie korzysta z prawa odmowy złożenia zeznań, jeżeli Trybunał uzna odmowę zgody organu, o której mowa w ust. 2, za nieuzasadnioną.

Art. 95. 1. Obecność na rozprawie wnioskodawcy albo skarżącego, jego przedstawiciela lub pełnomocnika jest obowiązkowa. W razie niestawiennictwa prawidłowo zawiadomionych wnioskodawcy albo skarżącego, jego przedstawiciela lub pełnomocnika, Trybunał umarza postępowanie albo odracza rozprawę.

2. W razie niestawiennictwa uczestników postępowania, których obecność na rozprawie jest obowiązkowa, ich przedstawicieli lub pełnomocników, Trybunał może odroczyć rozprawę i wyznaczyć nowy termin rozprawy. Przepisu art. 93 ust. 2 nie stosuje się.

3. Niestawiennictwo prawidłowo zawiadomionych innych uczestników postępowania nie wstrzymuje rozpoznania sprawy; w takim przypadku sędzia sprawozdawca przedstawia na rozprawie stanowisko nieobecnego uczestnika postępowania.

Art. 96. 1. W dniu rozprawy przed salą rozpraw w siedzibie Trybunału umieszcza się wokandę zawierającą informacje o składzie orzekającym, sygnaturze sprawy, godzinie rozpoczęcia rozprawy, uczestnikach postępowania oraz zakresie zaskarżenia.

2. W czasie wchodzenia składu orzekającego do sali rozpraw i wychodzenia z niej wszyscy obecni wstają. Wstaje również każda osoba, gdy podczas rozprawy zwraca się do niej sędzia składu orzekającego, a także wtedy gdy osoba ta zwraca się do Trybunału, chyba że przewodniczący składu orzekającego zwolni ją z tego obowiązku.

Art. 97. 1. Rozprawa rozpoczyna się od wywołania sprawy, po czym odpowiednio wnioskodawca, sąd, który przedstawił Trybunałowi pytanie prawne albo skarżący, a następnie pozostali uczestnicy postępowania przedstawiają swe stanowiska i dowody na ich poparcie oraz odpowiadają na pytania zadawane przez sędziów Trybunału.

2. Przewodniczący składu orzekającego udziela głosu każdemu uczestnikowi postępowania, a w razie potrzeby również organom lub podmiotom wezwanym do udziału w postępowaniu.

Art. 98. Przewodniczący składu orzekającego kieruje rozprawą oraz wydaje zarządzenia niezbędne do utrzymania powagi, spokoju i porządku na rozprawie, a w razie potrzeby stosuje środki przewidziane w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Art. 99. 1. Zarządzając przerwę w rozprawie, przewodniczący składu orzekającego ogłasza termin, w którym będzie ona kontynuowana.

2. W razie postanowienia składu orzekającego o odroczeniu rozprawy, przewodniczący składu orzekającego może wyznaczyć kolejny jej termin. Przepisu art. 93 ust. 2 nie stosuje się.

3. Jeżeli niezwłoczne wyznaczenie kolejnego terminu rozprawy nie jest możliwe, przepis art. 93 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 100. Przewodniczący składu orzekającego zamyka rozprawę, gdy Trybunał uzna sprawę za dostatecznie wyjaśnioną.

Art. 101. 1. Z przebiegu rozprawy protokolant pod kierunkiem przewodniczącego składu orzekającego sporządza protokół.

2. Protokół zawiera:

- 1) datę i miejsce rozprawy;
- 2) imiona i nazwiska sędziów składu orzekającego, protokolanta oraz uczestników postępowania, ich przedstawicieli lub pełnomocników;
- 3) oznaczenie sprawy ze wzmianką co do jej jawności;
- 4) przebieg rozprawy, w szczególności wnioski i oświadczenia uczestników postępowania, wyniki postępowania dowodowego, wymienienie zarządzeń i orzeczeń wydanych na rozprawie oraz stwierdzenie, czy zostały ogłoszone.

3. Uczestnicy postępowania mogą zgłaszać wnioski o sprostowanie lub uzupełnienie protokołu do czasu ogłoszenia orzeczenia, a protokołu z rozprawy, na której orzeczenie zostało ogłoszone – w ciągu 14 dni od dnia rozprawy.

4. Wnioski, o których mowa w ust. 3, rozstrzyga zarządzeniem przewodniczący składu orzekającego po wysłuchaniu protokolanta. Od zarządzenia nie przysługuje odwołanie.

5. Protokół podpisują przewodniczący składu orzekającego i protokolant. Wzmiankę o sprostowaniu protokołu podpisuje przewodniczący składu orzekającego.

6. Z przebiegu rozprawy może być sporządzony stenogram lub zapis za pomocą aparatury utrwalającej dźwięk albo dźwięk i obraz, niezależnie od sporządzenia protokołu. Transkrypcję przebiegu rozprawy, sporządzoną na podstawie rejestracji utrwalonej na nośniku elektronicznym lub zapis, o którym mowa w zdaniu pierwszym dołącza się do protokołu.

Rozdział 10

Orzeczenia Trybunału

Art. 102. Trybunał rozstrzyga sprawę, wydając orzeczenie w formie wyroku lub postanowienia.

Art. 103. 1. Trybunał wydaje wyroki w sprawach dotyczących:

- 1) zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją;
- 2) zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie;
- 3) zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami;
- 4) skarg konstytucyjnych;
- 5) zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych.

2. Trybunał wydaje postanowienia w sprawach:

- 1) rozstrzygania sporów kompetencyjnych pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa;
- 2) rozstrzygania o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzenia Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) innych, w których ustawa tak stanowi lub niewymagających wydania wyroku.

Art. 104. 1. Postanowienia kończące postępowanie wydawane są po zamknięciu rozprawy lub na posiedzeniu niejawnym. Wymagają one uzasadnienia.

2. Postanowienia niekończące postępowania w sprawie mogą być uchylane lub zmieniane wskutek zmiany okoliczności.

Art. 105. 1. Trybunał wydaje orzeczenie po niejawnej naradzie sędziów składu orzekającego.

2. Narada obejmuje dyskusję i głosowanie nad mającym zapaść orzeczeniem i zasadniczymi motywami rozstrzygnięcia oraz sporządzenie orzeczenia.

3. Naradą kieruje przewodniczący składu orzekającego.

4. W sprawie o szczególnej zawłości albo z innych ważnych powodów można odroczyć wydanie orzeczenia na okres nieprzekraczający 14 dni.

Art. 106. 1. Orzeczenie zapada większością głosów.

2. Przewodniczący składu orzekającego zbiera głosy sędziów Trybunału według ich wieku, poczynając od najmłodszego, sam zaś głosuje ostatni.

3. Członek składu orzekającego, który nie zgadza się z większością głosujących, może przed ogłoszeniem orzeczenia zgłosić zdanie odrębne, uzasadniając je w formie pisemnej, co zaznacza się w orzeczeniu. Zdanie odrębne może dotyczyć także samego uzasadnienia.

4. Orzeczenie podpisuje cały skład orzekający, nie wyłączając sędziego przegłosowanego.

Art. 107. Orzeczenie może odnosić się do całego aktu normatywnego albo do poszczególnych jego przepisów.

Art. 108. 1. Orzeczenie zawiera:

- 1) wskazanie składu orzekającego i protokolanta;
- 2) sygnaturę akt;
- 3) datę i miejsce oraz tryb wydania orzeczenia;
- 4) wskazanie podmiotu, który zainicjował postępowanie przed Trybunałem oraz innych uczestników postępowania;
- 5) określenie aktu normatywnego lub jego części, którego dotyczy orzeczenie;
- 6) przedstawienie zarzutów podmiotu, który zainicjował postępowanie przed Trybunałem;
- 7) rozstrzygnięcie Trybunału, w tym wynik głosowania sędziów;
- 8) podpisy sędziów składu orzekającego;
- 9) informację o zgłoszeniu zdania odrębnego.

2. Jeżeli Trybunał postanowi, że utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego lub jego części ma nastąpić po dniu ogłoszenia orzeczenia stwierdzającego niezgodność z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, w orzeczeniu określa się termin utraty mocy obowiązującej tego aktu.

3. Trybunał jest obowiązany, nie później niż w ciągu miesiąca od dnia ogłoszenia orzeczenia, sporządzić jego uzasadnienie w formie pisemnej. Uzasadnienie podpisują sędziowie Trybunału, którzy głosowali nad orzeczeniem.

4. Jeżeli którykolwiek z sędziów Trybunału, o których mowa w ust. 3, nie może podpisać uzasadnienia, przewodniczący składu orzekającego zaznacza na orzeczeniu przyczynę braku podpisu. Jeżeli uzasadnienia nie może podpisać przewodniczący składu orzekającego, przyczynę braku podpisu zaznacza na orzeczeniu najstarszy stażem z głosujących sędziów Trybunału.

5. Przepisy ust. 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio do orzeczeń wydanych w innych sprawach niż dotyczących badania zgodności aktów normatywnych lub ich części z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawami.

Art. 109. 1. Skład orzekający, który wydał orzeczenie, może w każdym czasie, na posiedzeniu niejawnym, wydać postanowienie o sprostowaniu w orzeczeniu lub jego uzasadnieniu niedokładności, błędów pisarskich lub rachunkowych albo innych oczywistych omyłek.

2. Na oryginale orzeczenia, a na żądanie uczestników postępowania – także na przesłanych im odpisach, umieszcza się wzmiankę o sprostowaniu, podpisaną przez przewodniczącego składu orzekającego.

3. Jeżeli sprostowania nie może dokonać skład orzekający wskazany w ust. 1, wniosek rozpoznaje taki sam skład.

Art. 110. 1. Na wniosek uczestnika postępowania skład orzekający, który wydał orzeczenie, na posiedzeniu niejawnym rozstrzyga postanowieniem wątpliwości co do jego treści.

2. Jeżeli wniosku o wyjaśnienie wątpliwości nie może rozpoznać skład orzekający wskazany w ust. 1, wniosek rozpoznaje taki sam skład.

Art. 111. W sprawach związanych z przygotowaniem rozprawy lub posiedzenia oraz sprawach porządkowych wydawane są zarządzenia.

Art. 112. 1. Orzeczenie sporządzone w formie pisemnej ogłasza się uczestnikom postępowania. W czasie publicznego ogłaszania wyroku wszyscy obecni na sali rozpraw, z wyjątkiem składu orzekającego, stoją.

2. W ustnym uzasadnieniu orzeczenia przewodniczący składu orzekającego lub sędzia sprawozdawca podaje zasadnicze motywy orzeczenia oraz informuje o złożeniu zdań odrębnych. Sędzia Trybunału, który zgłosił zdanie odrębne, przedstawia jego zasadnicze motywy.

Art. 113. Orzeczenia ogłoszone w sposób określony w art. 112 doręczają się uczestnikom postępowania niezwłocznie po sporządzeniu uzasadnienia.

Art. 114. 1. Orzeczenia ogłasza się w odpowiednim dzienniku urzędowym na zasadach i w trybie określonych w Konstytucji oraz ustawie z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 296 i 1579).

2. Ogłoszenie orzeczeń zarządza Prezes Trybunału.

Art. 115. 1. Trybunał wydaje zbiór swoich orzeczeń w postaci elektronicznej.

2. W zbiorze, o którym mowa w ust. 1, publikuje się orzeczenia wraz z uzasadnieniami i zdaniem odrębnym.

3. Nazwa „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego” podlega ochronie prawnej.

DZIAŁ III

Przepis końcowy

Art. 116. Ustawa wchodzi w życie w terminie określonym w ustawie – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Duda*